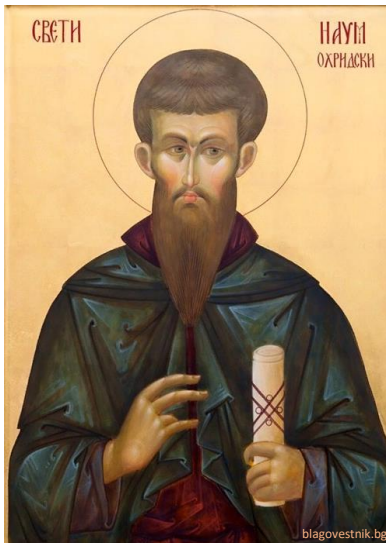

Свети преподобни Наум Охридски

† 23 декември 910 година
Чества се на 23 декември
и 20 юни

На 23 декември отбелязваме паметта на св. Наум Охридски, погребан в притвора на църквата "Св. Архангели", изграден с богатството и по повелята на благочестивия "български цар Михаил-Борис и на неговия син цар Симеон." (1) И до днес неговите мощи се покаят там - от 23 декември 910 г., когато се представя в Господа, този най-близък съратник на св. Климент, неуморен труженик на нивата на християнското благочестие, преводач и писател, приел монашески подстриг непосредствено преди смъртта си, подобно на св. Кирил.

Достигнали са до нас две жития, като изрично е уточнено, че събратът и състрадалец на св. Климент е родом от Мизия (както наричат тогава българските земи) и е син на благородни и знатни родители. Св. Наум е в числото на Светите Седмочисленици. Той поема основна роля по просвещението на новия престолен град Преслав, а сетне и югозападните български земи.

В първия житиен текст пише, че св. Наум - българинът, украсен с девство, прекарва в учителство след ръкополагането на св. Климент за епископ, а след това преживява 10 години в съградения манастир на "оттока на Бялото езеро". (2) Преди това той е участник в моравската мисия, ръкоположен е за презвитер в Рим и заедно с другите Методиеви ученици претърпява страданията и гоненията от немското духовенство, докато стигне до българското царство.

Краткият житиен текст е съставен по почин на Марко, ученик на блажения Климент, епископ в Деволската епископия, четвърти след св. Климент.

Знаем, че малко е от останало от писмовното дело на св. Наум. Той превежда Цветния триод, а св. Климент - Постния триод. Стефан Кожухаров открива в библиотеката на Зографския манастир "Канон за апостол Андрей" с доказано авторство на св. Наум, което личи от акростиха, вплетен в канона - "Първият Христов посланик хвали ниция Наум". Канонът най-вероятно е писан още при престоя в Рим, а св. Андрей е покровител на славяните, защото получава като "апостолски дял" страните, поселени със славяни.

Канонът на св. Андрей, писан от преподобни Наум, е зряла, завършена, високопоетична химническа творба, възпяваща първозвания апостол. (3)

Мощите на св. Наум почиват и до днес неоткрити, защото колкото пъти се опитвали да отворят гроба му, преподобният не позволявал това. Те са непресекащ извор на изцеления и чудеса. (А на някои благочестиви поклонници дори се дава да чуят туптенето на неговото сърце.)

Бележки:

(1) Второ житие на Наум Охридски - в: "Стара българска литература", т.4, С. 1986, с.83

(2) Първо (най-старо) житие на Наум Охридски - в: "Стара българска литература", т.4, С. 1986, с.80

(3) Св. Наум Охридски "Канон на св. Андрей" - в: "Тържество на словото. Златният век на българската книжнина" С.1995, с. 33-37

Първо (най-старо) житие на Наум Охридски

И ето, братя, да не остане без помен братът (1) на този блажен Климент, и другар, и състрадалец [негов], с когото претърпя много беди и страдания от еретиците – презвитер Наум.

Когато ръкоположиха епископ Климент, същият благоверен цар Симеон пусна Наум, другаря му, за учителство на негово място (2). И той живееше, вършейки същите подвизи, за да бъде угоден на Бога: беше девствен от детинство, та до смъртта. Съгради манастир на оттока на Бялото езеро (3) и църква на светите Архангели (4). И прекара в учителство седем години, оттегли се от учителството и, като отиде в манастира, преживя десет години. И преди кончината си прие монашески образ (5). Така почина в Господа с мир на 23-ия ден на месец декември. А нека е известно и това: Наум презвитер почина шест години преди епископ Климент (6).

И ето, нека е известно за всичко на почитащия [ги], както и по-преди написахме: че еретиците (7) едни мъчиха много, а други – презвитери и дякони – продадоха на евреите срещу заплащане. Евреите ги взеха, та ги отведоха във Венеция. И когато ги продаваха, по Божи промисъл, дойде тогава от Константиновия град във Венеция царски служител по царска работа. И, узнал за тях, царският служител откупи едни, а други взе така, отведе ги в Константиновия град и съобщи за тях на цар Василий (8). И пак ги поставиха в техните чинове и санове – презвитери и дякони, каквито бяха и преди, и им дадоха издръжка. И никой не умря в робство, но едни, покровителствани от царете, починаха в Константиновия град, а другите, дошли в българската земя, починаха в голяма почит.

А Моравската земя, както бе предрекъл светият архиепископ Методий, скоро получи възмездие от Бога поради беззаконието на техните дела и на ереста и заради прогонването на правоверните отци, и за страданията, що претърпяха от еретиците, на които те [моравците] вярваха.

И не след много години дойдоха угрите, пеонски народ (9), и завладяха земята им, и я опустошиха. А които угрите не плениха, те пък избягаха при българите (10). И остана тяхната земя пустееща, подвластна на угрите.

А аз, окаяният, братя, заради голямата печал и паметта на блажените наши отци, като исках да намеря житието им изцяло написано и не намерих [хора], които бяха познавали цялото им житие, че и подробно и до смъртта [им]. Аз пък зная малко, колкото ми разказаха самите блажени отци. И се мъчех да пиша, и не смеех, желаяйки да открия повече написано. И така, ако някой намери написано от други, да не укорява нас, убогите и простите, като знае, прочее, че отците са направили много повече от това, и много знамения са правили, но ето – толкова ни разказаха, а останалите неща скриха поради своето смирение.

Ето – сам се усилих, а повече ме подтикна владиката, който също така беше ученик на този блажен Климент, Марко, който беше епископ в Деволската епископия, четвъртият епископ бе [той] сред славянския народ на Девол (11). Двамата се надявахме да получим от тези блажени отци молитви и милост, и благодат, и опрощение на греховете от нашия милостив Бог, който рече: „Приемащият пророка в името пророческо ще получи пророческа награда и приемащият праведника в името праведническо ще получи праведническа награда“ (Мат. 10:41). И още рече божественият апостол Павел: „Помнете вашите наставници, които са ви проповядвали Словото божие, и като имате пред очите си свършека на техния живот, подражайте [им] чрез вяра“ (Евр. 13:71). Затова и ние, братя, да подражаваме на добрия живот на тези блажени, които запазиха девството и цялата си чистота, изстрадаха много беди и напасти в името на Иисус Христос, нашия Господ. Слава нему, на Отца и на Светия Дух. Сега, винаги и във вечните векове. Амин!

Бележки:

1. „Брат“ трябва да се схваща в духовен смисъл. Няма убедителни данни, че между св. Климент и св. Наум е имало кръвно родство.
2. От 893 г. нататък.
3. Охридското езеро.
4. Посвещаването на църквата на светите Архангели, единият от които – Михаил е небесен прокровител на княз Борис-Михаил, подсказва, че тя е градена в чест и вероятно с непосредствената материална помощ на княз Борис.
5. Преди това св. Наум е презвитер, т.е. свещеник и едва преди смъртта си приема монашеска схима.
6. В 910 г, понеже св. Климент умира в 916 г.

7. Имат се предвид немските духовници и представителите на немската власт, които са привърженици на триезичната догма и на промяната в Символа на вярата (добавяне на „филиокве“ – „и от Сина“).

8. Василий Македонец умира на 29 август 886 г., значи по това време учениците са били откупени и вече са били във византийската столица.

9. „Пеонски“ вероятно е трансформация от „панонски“.

10. Това сведение се тълкува различно. Както е известно, българската държава се простира отвъд Дунава в Карпатския басейн. Житието подсказва, че не само българите, но и част от моравците са изтласкани от унгарските нашественици в 895-896 г. към българските земи отсам Дунава.

11. Този израз трябва да се тълкува в смисъл, че епископ Марко е четвъртият след Климент Охридски (или след Методий?) славянски епископ.

Това най-старо Житие на св. Наум по тип се приближава към проложните и вероятно е създадено с богослужебно предназначение около 940 г., но не по-късно от 969 г. Написано е от неизвестен автор, ученик на св. Климент и св. Наум, по поръка на Деволския епископ Марко. От текста може да се заключи, че същият автор е създал и някакво житие за св. Климент. Българският книжовник не е владял все още агиографския модел и включва в текста си разказ за събитията, свързани с разгрома на славянската писменост в Панония. Неизвестният житиеписец дава сведения за ония следовници на Първоучителите, които са били продадени във Венеция.

Житието остава изолирано в българската литература вероятно поради формата си и поради факта, че не е попаднало в сборници от типа на Пролога. Не е без значение и денят за честване на св. Наум – 23 декември, непосредствено преди Рождество Христово, когато празненството на Рождество „изтиква“ на заден план останалите памети. Освен това паметта на св. Наум се запазва повече като регионална памет в Охридско и околните области, тъй като след превземането на Преслав култовата традиция там е прекъсната и не се възстановява. Единственият препис е от Стишен Пролог от XV в., открит от Й. Иванов в Зографския манастир в 1906 г. Ръкописът е писан в с. Пископие, Дебърско, с полуустав с безюсов правопис (за ръкописа вж. и: Каталог на славянските ръкописи в библиотеката на Зографския манастир в Света гора. С., 1994, № 47, с. 49).

Тук използваният превод е на Климентина Иванова (Стара българска литература, 4, 80-81, 525-527) и е взет от promacedonia.com

Източник: <http://martin.mitov.org/biblioteka/naum1.html>

Второ житие на Наум Охридски

МЕСЕЦ ДЕКЕМВРИ, 23-ИЯ ДЕН (1), ПАМЕТ НА ПРЕПОДОБНИЯ И БОГОНОСЕН НАШ ОТЕЦ НАУМ, ВЕЛИКИЯ ЧУДОТВОРЕЦ ОТ ЛИВАНИЕ ДЕВОЛСКО (2), БЛИЗО ДО ГРАД ОХРИД

Този преподобен и велик отец Наум произлезе от Мизия (3). И според възпитанието на благородните [си родители], той счеде всичко — благородството и богатството — за плевели и се присъедини към равноапостолите Константин Философ и брат му Методий, които обхождаха и учеха мизийския и далматинския род, и ги последва навсякъде и даже до Стария Рим.

И там блажения папа Андриан по божие откровение ги пресрещна с голяма почит извън града с цялото си обкръжение от църковни и градски сановници. А Бог показа много чудеса и изцеления и прослави своите светци. Също пееха и светата литургия. И Константин Философ подстрига в монашество и го нарече Кирил, и го постави за свещеник (4), а Методий ръкоположи за епископ на Моравия и на цяла Панония.

След свършването на литургията над всички книги, преведени от гръцки на български език, ги показва на всички, понеже и самите книги се разгръщаха и се казваха. И рече папата: „Благословен Бог, тия книги са истинна жертва, приношения на живота, благоугодни на Бога!“

Тези Климент и Наум ръкоположи с останалите свещеници и дякони и заповяда да се извърши цялото вечерно и утринно Богослужение по българското писание във великия храм на светите апостоли Петър и Павел, което и стана. Също тъй от всички заедно бе извършена литургия и за всичко прославиха Бога, показал такива чудеса. Понеже след известно време богоносният Кирил умира в Рим на 14-ия ден на месец февруари, неговото всехвално тяло бе положено в храма на светия Климент папа Римски, ученика на

апостол Петър. А Бог чрез свети Кирил показа и след смъртта му чудеса и знамения и прослави своя истинен угодник.

А Методий отложи жалеенето по своя роден брат Кирил и получил разрешение от блажения папа Андриан, отиде в Панония с всичките си ученици, в града Морава, който наследи чрез архиерейството; и там добре устрои и научи.

След смъртта на Методий в архиерейство встъпи някой си влъхва на име Виглиско (5), изпълнен с ереста на Македоний и Аполинарий (6). И той разврати цялото Методиево учение, а учениците му, ги мъчи много, нареди да бъдат предадени в тъмница и в окови. Светците се помолиха на Бога и стана голям трус и втори, и трети, така че всички да избягат от домовете си; вратите на тъмницата се разтвориха и веригите от ръцете и краката им се развързват. И всички се удивиха на тези чудеса и нарекоха светците велики; но духоборците приписаха това на Велзевул, както юдеите при моя Христос (7), а тях изгониха далече от земята [си] с голямо насилие.

Те пък отърсиха праха извод нозете си, според писанието (8), и дойдоха към земята на Дунава. И там, понеже на някой си велможа единородният син беше умрял, възкресиха го чрез молитви и просветиха неговия дом с много други там; и получиха голяма почест от всички. Веднага се устремиха към голямата река Дунав. И тук с молитви и с божие чудо свързват с лико три дървета, призовават името на света Троица, преминават реката на другия бряг и стигат до Белград. Тук получават голяма почест от княз Радислав (9).

И дадоха благословия, и радост. Там се разпръснаха по Мизия, а други по Далмация и Дакия (10) и навсякъде преумножиха стократно словото божие.

Наум и Климент дойдоха в илирийските и лихнидонски земи (11). И в Ливание Деволско, при края на езерото на Охридския град, в междуречието Наум изгражда голям манастир и храм на чиноначалника архангел Михаил и на всички небесни сила с богатството и повелята на благочестивия български цар Михаил-Бориш и на неговия син цар Симеон. Тогава течеше 905 година. И след като нареди всичко благоугодно за Бога, блаженият Наум умира там в дълбока старост. И предаде душата си в божии ръце на 23-ия ден на месец декември. И честното му тяло бъде приготвено за погребение от божествените ръце на Христовия архиерей Климент Охридски и е положено с почест в гроб откъм дясното крило на храма. А Бог го прослави с големи чудеса и [той] изцелява всякакви болести и недъзи, прогонва бесовете,

Бележки:

1. До 1720 г. празникът на свети Наум се отбелязвал на 23 декември, когато ставал голям събор. На 21 май 1720г. Светият Синод на Охридската архиепископия взел решение за промяна на датата на празника на св. Наум Охридски, като тя била преместена на 20 юни.

2. Въпросът за значението на думата „Ливание” е дискуссионен, като са изказани различни предположения, но за всички липсват надеждни аргументи в тяхна подкрепа. Тези, които считат, че за написването на житието е ползван гръцки извор виждат на това място аргумент в подкрепа на твърдението си, като според тях авторът не е разбрал добре названието „Охридско (Лихнидско, Светло, Бяло) езеро” – „Λουχιδία λίμνη”.

3. Античната римска провинция Мизия обхващала земите между Балкана и Дунава. Изследователите считат, че в случая се е имало предвид, че свети Наум е бил българин, а не че е бил от този регион. Авторът на житието обаче типично за средновековните автори архаизира и използва античните названия, при което разказва, че учениците на Кирил и Методий са работили също в Дакия, Илирия и Далмация. Това означава, че най-вероятно свети Наум е бил родом от днешна Северна България. Привържениците на тезата, че е ползван по-късен гръцки оригинал считат, като аргумент в своя полза използването на Мизия вместо България, тъй като византийските автори предпочитат да архаизират.

4. Свещениците-монаси се наричат йеромонаси.

5. Виглиско е Вихинг. Употребената форма на името изглежда е моравска, което показва, че в основата на житието е възможно да стои пряк разказ на очевидец, който е използвал не официалното книжовно име на архиепископа, а местното простонародно название.

6. Тук има белег от т. нар. „Малка схизма” между Източната и Западната църква. Вихинг е представен като последовател на арианите и техния водач Македоний и ереста за божественото естество на Христа проповядвана от Аполинарий.

7. Мат. 12:24; Мр. 3:22; Лк. 11:15;

8. Деяния 13:51;

9. Името на управителят на Белград Радислав не се споменава в друг извор. Свети Теофилакт Охридски го нарича „боритаркан”, което може да означава „княз борисовия таркан” или йерархическа степен на белградския таркан. Титлата „таркан” като степен отговаря на княз, херцог, дук, фюрст. Симеон и Борис-Михаил са наречени царе, което показва, че житието е написано най-рано при управлението на цар Симеон. Борис-Михаил е носел титлата хаган, която като степен е равна на цар.

10. Сведението, че дошлите в България ученици на Кирил и Методий са преподавали в Дакия са интересни, защото се касае за северно-дунавските територии на българската държава. На територията на антична Дакия се намира днешната държава Румъния.

11. Античната Илирия е била разположена между Адриатическо море и Македония. Ранно-византийската административна единица с това име е имала за център Срем. Авторът архаизира и названието на региона на Охрид според по-старото име на града – Лихнида.

Второто житие на свети Наум е познато само по един препис. Времето на написването му е спорно. Според Златарски то е съставено през XVI в., от когато е ръкописът. Й. Иванов и Иван Дуйчев считат, че в текста се откриват следи от по-стара езикова основа. Становището, че авторът на житието е ползвал като извор житието на свети Климент Охридски написано от свети Теофилакт Охридски също е твърде спорно. По-скоро за написването на двете е ползван общ старобългарски извор, което е станало причина да има паралели между двете съчинения. Живото описване на някои събития, напр. на освещаването на славянските книги в Рим показва, че е възможно да са били почерпени сведения от очевидци, които са залегнали в първоизвора..

Ръкопис: Съчинението е запазено само в един препис. Той е бил открит от велесчанина Йордан Х. Константинов – Джинот, който го отстъпил на Панте С. Сречкович. По-късно книгата попаднала в Белградската библиотека и вероятно е била унищожена по време на войната. Според сведението на Л. Ковачевич текстът е бил на няколко откъснати листа.

Издания: Лъ. Ковачевић, „Неколко прилога за црквену и полиничку историју јужних словена”, в: „Гласник Српског ученог друштва”, 1885, кн. 63, стр. 1-4; Й. Иванов, БСМ, 1908, стр. 55-58; 1970, стр. 305-313; В. Златарски, „Славянското житие на св. Наума от XVIв., Сп.БАН, XXX, 17, 1925, стр. 1-28; А. Теодоров-Балан, „Кирил и Методий”, II, стр. 135-136; В. Киселков, „Свети Климент Охридски. Живот, дейност, жития”, С. 1941, стр. 144-147; И. Дуйчев, „Из старата българска книжнина”, I, стр. 62-65; К. Куев, Христоматия по стара българска литература”, стр. 96-97; „Стара българска литература, т.IV, стр. 97-98.

http://ald-bg.narod.ru/biblioteka/bg_srednovekovie/jitija/st_naum/bg_vtoro/st_naum_vtoro.htm

Канон за апостол Андрей

Песен първа

Най-пръв си от всички!

Като първозданните светили те създаде за земята,
омрачените от дяволска съблазън да осияеш ти заповяда
и към неговата светлина всички да насочваш.

Когато пожела от робството да ни избави,
Създателят на всичко дойде на земята,
от земните съблазни призова те, свети,
развесели те, за да насочваш земните към светлината.

Омрачените от съблазън народи като видя, Владико,
при себе си, който си светлина, Светий,
повика апостола Андрей и велегласно повели му
на всички хора да благовести за тебе.

Към Богородица

Всичко предречено за тебе, Дево майко, се изпълни,
защото светлината, произлязла от твоята утроба,
направи явна светлината на апостола,
всички хора осветяваща.

Песен трета

Светий, Христос апостол те нарече,
за да те изпрати сред народите,
та всички тях да доведеш при него,
възгласящи с вяра: „Никой не е свят като нашия Бог!“ (1 Царств. 2:2)

Светий, горейки чрез Светия Дух,
ти сгряваш земята, вледенена
от греховната съблазън
и възгласяваш с вяра: „Никой не е свят като нашия Бог!“

Светий, ти озари вселената,
озарен от Духа, апостоле Андрей,
като призова народите да възгласят:
„Никой не е свят като нашия Бог!“

Към Богородица

Светии апостоле, уподобен на херувим,
ти прославяше родения от дева Христос
и призоваваше народите да възгласят:
„Никой не е свят като нашия Бог!“

Песен четвърта

Река, изпълнена с води животворни (по Пс. 64:10),
ти, свети апостоле Андрей, напои вселената,
езическите народи — с разум, чрез твоето учение.

Всички страни дочуха, Господи,
светите гласове на твоите апостоли —
с твоята слава се изпълни цялата земя (по Пс. 71:19).

Славата ти на земята, апостоле преблажени,
пророците предрекоха чрез свящото пришествие —
с похвала за тебе се изпълни цялата земя.

Към Богородица

Възкликна пророкът:
„Предреченото за тебе се сбъдна,
пресвята и преславна! Ето твоят Син чрез апостола
като със стрела зловерието простреля!“

Песен пета

Над цялата земя се разнесе твоят глас, апостоле,
като гръм, пробуждащ спящите в неверие;
блесна от изток като мълния,
просветлявайки всички страни на земята.

Светецо Андрей, пратенико, призван от Христос,
събирателю на апостолите! Ти възкликна към всички тях:
„Наистина, това е Божият ум и Богът на всички,
нашият Спасител — Христос, царят на мира!“

Дочуха всички земни краища, апостоле,
светата твоя проповед
и твърде много се уплашиха от гръмовния ти глас,
във вярата Христова всички сърца откърмящ.

Към Богородица

Пресвята Богородице Дево,
възпламенен от любовта на родения от тебе Син,
апостолът изпепели всяко безбожие
и с благоверие нася земята.

Песен шеста

Всичките народи, достигнали до ада,
гръмогласно възкресил, апостоле свети,
с проповедта си призова: „Покайте се!
Настъпи време за спасението на всички!“

Когато ходеше Иисус по морето житейско,
улавя те, свети апостоле мъдри,
да улови, желаейки, всички народи
чрез тебе — рибаря, чрез словото на твоите уста.

В морето на безбожието когато
потънаха всички страни, апостоле,
народите уловил като риби,
ги към Христос ги привлече, мъдри.
Като видя това, зарадва се Христос,
главата твоя увенча, свети и славни апостоле Андрей.

Към Богородица

Проклятието над Адам и Ева
в утробата си потопи, девице,
на праотеца син като роди, безмъжна — Бога Христос.
Моли го непрестанно за нас, които
винаги възпяваме те като Божа майка.

Песен седма

Ти обходи всички земни краища,
свързан от Христовата любов, свети,
а до патриаршеския град достигнал
велегласно възгласяше, Спасителя славейки:
„Благословен е Богът на нашите отци!“ (Дан. 3:26,52)

Безбожния цар Египт* зловерен,
където светите ти нозе ходиха,
ти, свети апостоле, изобличи:
„Защо, безумни, не зовеш със мене:
Благословен е Богът на нашите отци!“

Немъдрият цар, бидейки сам в тъмница и тъмен,
заповяда да те свържат, свети апостоле Андрей —
тебе, който всички извеждаш из тъмнината.
А ти възгласяше:
„Благословен е Богът на нашите отци!“

Към Богородица

Апостоле, подобно на Христос, от дева Богородица роден,
отиваше на съд ти свързан.
Извика ти: „Не ще се поклоня на сътвореното!“,
непрестанно възгласяйки към царя Христос
„Благословен е Богът на нашите отци!“

Песен осма

Високомерието на врага-мъчител,
пред съда изправен, ти изобличи
и Бога проповядваше, свети, зовейки:
„Господа възпявайте и прославяйте във вековете!“

„Защо напразно погубваш се, мъчителю, — ти рече, —
като не вярваш в Твореца-Бог
на всичко, към когото аз възгласям:
„Господа възпявайте и прославяйте във вековете!“

Свети апостоле мъдри,
като имаше голяма дързост чрез Христос,
зловерието Египтово ти победи
и да възпяват заповяда Господа,
единствения многомилосърден
и да го прославят във вековете.

Към Богородица

Избавихме се чрез тебе, Дево,
от обедняването на праотеца,
защото твоят Син зловерието простреля
чрез апостолите като със стрели,
а те — чрез благодатта на Бога Христос,
единствения милосърден, създателя на всичко.

Песен девета

Зловерният цар Египт, гърчейки се страшно,
задявай от зъл дух и със заплаха пристъпил,
на кръст заповяда тебе да привържат, свети.
Увиснал на кръста, ти верните повика
и напътстваше ги към Христос, към пътя на мира.

Към всичките ти, свети, извика:
„Не ще се уплаша от кръста, но ще му се поклоня!
Спаси и дай ме на Учителя, кръсте честни,
та с тебе врага да победея, защото
всичките верни чрез тебе намерихме спасение!“

В смъртта си на Учителя уподоби се, свети,
и вече се засели там — в небесните села,
превърнал се в ангел. С тях сега,
с ангелите, не преставай да се молиш
пред Бога на всички за нашите души.

Към Богородица

Майко пречиста, пресвята девице,
която си истинско избавление за всички,
за нас не преставай Бога да молиш, когото роди.
Всички ни спаси от злината,
та в памет на апостола усърдно да те възвеличим.

Канонът е открит и преведен от Ст. Кожухаров, според който е възможно творбата да е написана от св. Наум още в Рим, когато през 868 г. светите братя са били там с учениците си. Апостол Андрей Първозвани се счита за покровител на славяните, тъй като според християнското предание той получава в „апостолски дял“ страните, населени по-късно със славяни.

* Обхождайки градовете на Гърция, апостол Андрей в преклонна възраст стига до гр. Патра, където покръства населението, с което влиза в конфликт с тамошния управител Егеат. След мъчения Егеат заповядва да привържат апостол Андрей на кръст. Когато под натиска на християните Егеат наредил да снемат апостола от кръста, той починал, преди да го развържат. След няколко дни Егеат се самоубил. В текста името на Егеат е предадено неправилно като Египт. При император Констанций (337-361) мощите на апостол Андрей са пренесени в Цариград, а по време на завладяването на царския град от кръстоносците те са взети и положени в италианския град Амалта (6 май 1208).

2022 г.